

وحدت ادیان الهی حول محور امام حسین علیه السلام

سید جواد حسینی

حادثه تلخ عاشورا و شهادت حسین بن علی علیه السلام و یارانش هر چند در سال ۶۱ هجری قمری در کربلا به وقوع پیوست، ولی اثرات آن تمام دنیا را درنوردید و گوشه و کنار جهان را فراگرفت و همه ادیان الهی و مذاهب را متوجه خود نمود.

با نگاهی به تاریخ ملل و ادیان می توان دریافت که همه به نوعی عزادار حسین علیه السلام هستند و به او اظهار ارادت و علاقه کرده اند. آنتوان بارا که یک فرد مسیحی است می نویسد: «جبران خلیل مسیحی می گوید: حسین چراغ فروزان تمامی ادیان است. و من او را چنین توصیف کرده ام که حسین علیه السلام گوهر جاودانه و همیشگی ادیان و او گوهر دین واحد می باشد.»^۱

ای حسینی که ز داغت در و دیوار گریست

هر دل زنده و هر دیده بیدار گریست

انبیاء را همه دل سوخت به مظلومی تو

اولیاء را همه دیده و دل زار گریست^۲

۱. ر.ک: مجله نامه جامعه، شماره ۳۰؛ روزنامه کیهان، ۴ بهمن ۱۳۸۵.

۲. اصول مداحی، ناصری نژاد، ج ۱، ص ۱۶۸.

اشتراک ادیان و ملل جهان در ارادت به امام حسین علیه السلام، می تواند زمینه وحدت جهانی را در مسائل بیش تر فراهم نماید، و این امر می تواند در راهپیمایی عمومی اربعین تحقق یابد. این موضوع در چند بخش ارائه می شود:

الف) دیدگاه پیروان ادیان درباره امام حسین علیه السلام

در ابتدا لازم است نمونه هایی از اندیشه و فکر بزرگان ادیان را در مورد امام حسین علیه السلام بیان کنیم تا متوجه شویم که فکر و اندیشه مشترک نسبت به امام حسین علیه السلام در بین شخصیت های بزرگ ادیان که می تواند زمینه ساز وحدت باشد، وجود دارد.

۱. آنتوان بارا

او یک فرد مسیحی است که درباره زندگی امام حسین علیه السلام کتاب نوشته و بعد از چندین چاپ ممنوع النشر شده است. او جملات بسیار زیبایی دارد که چند نمونه از آن را نقل می کنیم:

«اسلام سرآغازش محمدی صلی الله علیه و آله و استمرارش حسینی علیه السلام بود و قیام کربلا آغازش حسینی و تداومش زینبی علیه السلام بود...»

ویژگی های حسین علیه السلام هر انسان مسیحی را به یاد ویژگی های پیامبرش عیسی علیه السلام می اندازد... .

ما مسیحیان جای پای حمار مسیح را مورد تعظیم و ستایش قرار می دهیم؛ اما شما بارگاه حسین علیه السلام و آثار و برکات و میراث حسین را دارید، و من ندیده ام که از آن ها بهره برداری شایسته بکنید. حسین علیه السلام تنها یک مرحله تاریخی نیست؛ بلکه حرکت آزادی انسان است. او یک اصل و اساس دایمی و جاودانه است و بسیاری از مسلمانان رمز و راز تداوم قیام حسین علیه السلام و تاثیر آن بر دل ها و جان ها را کشف نکرده اند... .

من به حسین علیه السلام عشق می ورزم و عشقم فقط اوست و حسین یعنی تشیع. مادر

مسیحیت هر آنچه را که زیباست بررسی کرده‌ایم و دریافته‌ایم که همه آن زیبایی در شخصیت حسین علیه السلام و امام کاظم علیه السلام و پیامبر صلی الله علیه و آله نهفته است.^۱

راستی انسان شرمنده می‌شود که یک مسیحی بعد از چهارده قرن عمق و ژرفای جمله معروف حضرت زینب علیه السلام را به این خوبی فهمیده است که فرمود: «ما رأیتُ اَلا جَمیلاً،^۲ جز زیبایی ندیدم.»

این مسیحی می‌گوید حسین و کربلایش همه زیبایی‌ها بود!!!

۲. ماربین آلمانی

«حسین بن علی نوه حضرت محمد صلی الله علیه و آله که از دختر محبوبه‌اش فاطمه علیه السلام متولد شده، تنها کسی است که در چهارده قرن پیش در برابر حکومت ظلم و جور قد علم کرد... امام حسین علیه السلام شجاعت و دلآوری را از پدر خود به ارث برده بود و در احکام و دستورات الهی تسلطی کامل داشت و در سخاوت و نیکوکاری نظیر نداشت، در نطق و بیان نیز سرآمد بود؛ به گونه‌ای که همه را مجذوب بیانات خویش می‌ساخت... این سرباز رشید اسلام یعنی اباعبدالله الحسین علیه السلام به مردم دنیا نشان داد که ظلم و بیداد و ستمگری پایدار نیست و بنای ظلم و ستم هر چند ظاهراً عظیم و استوار باشد، در برابر حق و حقیقت چون پر کاهی بر باد خواهد رفت... مصائبی که امام حسین علیه السلام در راه احیای دین جدش بر خود وارد ساخت، او را به شهیدان پیش از او برتری داد؛ زیرا بر احدی پیش از او چنین مصائبی وارد نیامده بود.»^۳

۱. مجله نامه جامعه، شماره ۳۰؛ روزنامه کیهان، ۴ بهمن ۱۳۸۵.

۲. بحار الانوار، محمد باقر مجلسی، ج ۴۵، ص ۱۰۹ و ۱۶۵.

۳. آشنایی با حسین علیه السلام چراغ هدایت، میرزا باقر زفره‌ای اصفهانی، ص ۶۶-۶۷.

۳. مهاتما گاندی

او می‌گوید: «من زندگی‌نامه امام حسین علیه‌السلام، آن شهید بزرگ اسلام را به دقت خوانده‌ام و بر من روشن است اگر هندوستان بخواید یک کشور پیروز و مستقلاً گردد، باید از خط امام حسین علیه‌السلام پیروی کند.»^۱

۴. محمدعلی جناح

وی می‌گوید: «هیچ شجاعت و دلاوری در تاریخ به پایه شجاعت و دلاوری امام حسین علیه‌السلام نمی‌رسد و به عقیده من باید تمام مسلمین از این شهید بزرگ درس فداکاری و شهادت بیاموزند.»^۲

۵. لیاقت علیخان

«روز عاشورا یکی از حزن‌آورترین وقایع اسلام است، لیکن نشانگر فتح نهایی روح واقعی اسلام نیز هست؛ زیرا تسلیم کامل به اراده الهی به شمار می‌رود. شهادت امام حسین علیه‌السلام که یکی از پیروان بزرگ اسلام است، برای همه ما درس بزرگی است و به ما می‌آموزد که مشکلات و خطرات هرچه باشد، نبایستی از راه حقیقت و عدالت منحرف شد.»^۳

۶. گیبون

گیبون، مورخ مشهور درباره‌ی جهانی شدن نهضت حسینی می‌گوید: «در طی قرن‌های آینده بشریت و در سرزمین‌های مختلف، شرح صحنه‌ی دل‌خراش و حزن‌آور شهید کربلا؛ یعنی حسین بن علی علیه‌السلام، باعث بیداری سردترین دل‌های مردم خواهد بود.»^۴

۱. همان، ص ۶۳.

۲. همان.

۳. همان.

۴. همان، ص ۶۴.

۷. توماس کارلایل

«بهترین درس که از تراژدی کربلا می‌گیریم این است که امام حسین علیه السلام و یارانش ایمان محکمی به خدا داشتند و با عمل خود ثابت کردند که برتری تعداد، در جایی که حق با باطل روبرو می‌شود اهمیت ندارد و پیروزی امام حسین علیه السلام با وجود کمی نیرو، بر لشکر مخالف با کثرت آن، موجب شگفتی است.»^۱

۸. پروفیسور ادوارد براون

«آیا قلبی پیدا می‌شود که با شنیدن حادثه غمبار کربلا دچار غم و اندوه نگردد، حتی غیر مسلمان؟ آری کسی نمی‌تواند پاکی روحی این جنگ اسلامی را که تحت لوای اسلام انجام گرفت انکار نماید.»^۲

۹. ملوریس دوکبری

«حسین علیه السلام برای حفظ شرف و ناموس مردم و بزرگی مقام و مرتبه اسلام از جان و مال و فرزندان خود گذشت و زیر بار استعمار و ماجراجویی یزید نرفت، پس بیایید ما هم او را سرمشق قرار داده، از زیردستی استعمارگران (بیگانگان) خلاصی یابیم و مرگ با عزت را بر زندگی با ذلت ترجیح دهیم.»^۳

بر اساس این سخنان، حسین علیه السلام مردی جهانی است و می‌تواند بهترین الگو برای آزادگان جهان باشد، امام حسین علیه السلام و یاران او زبان زد جهانیانند؛ زیرا فقط برای خدا قیام کرده‌اند، همین نکته در سطح جهانی به خوبی و راحتی می‌تواند میلیون‌ها انسان را دور شمع وجود امام حسین علیه السلام و یاران او پروانه‌وار گرد آورد.

۱. همان.

۲. همان.

۳. همان.

ب) عزاداری پیروان ادیان در عزای حسینی

جمع زیادی از بزرگان ادیان با شیعیان هم‌صدا شده و در ایام عاشورا، برای امام حسین علیه‌السلام عزاداری نموده‌اند، که این خود می‌تواند نقطه مشترک دیگری بین شیعیان و پیروان ادیان دیگر باشد. به نمونه‌هایی در این بخش اشاره می‌شود:

۱. پاکستان

از روزی که خبر دردناک فاجعه کربلا به این سرزمین رسیده است، ساکنان آن، مجالس حزن و اندوه و عزاداری پرشور و پرشکوه برپا نموده‌اند و متجاوز از ۱۲ قرن است که با همه مانع تراشی‌های دشمنان، همچنان ادامه دارد.

در سال ۱۲۸۸ش (۱۹۰۹ میلادی) مراسم عاشورا و اربعین از سوی استعمارگران ممنوع اعلام شد و در سال ۱۳۶۱ پلیس استفاده از بلندگو را فقط در حسنیه‌ها و تکایای شیعیان مجاز اعلام کرد؛ ولی هرگز موفق نشدند جلو عزاداری مردم پاکستان را بگیرند. در شهر کوتری که ۹۵ درصد اهالی آن سنی هستند، در ایام عزاداری امام حسین علیه‌السلام مجالس با شکوهی برگزار می‌گردد و صدها تن از اهل سنت در آن شرکت می‌کنند و در روز عاشورا به سمت امام بارگاه حرکت می‌کنند.^۱

۲. هندوستان

در هندوستان مسلمانان شیعه و سنی و برخی از هندوها برای امام حسین علیه‌السلام عزاداری می‌کنند و سایر اقوام نیز از دیدن سوگواری‌ها و نوحه‌سرایی و محافل حزن و اندوه متأثر شده، با مسلمین همراهی می‌کنند و در ماه محرم و صفر کنار شیعیان عادات و مراسم آن‌ها را تقلید و به آن متمسک می‌شوند، حتی در بعضی شهرها و مناطق هندوستان، هندوها ساختمان‌ها و اماراتی ساخته و بر امام حسین علیه‌السلام وقف کرده‌اند و به

۱. پاسخ به شبهات عزاداری، حسین رجبی، ص ۱۴۴.

پیروی مسلمین، اسم حسینه بر آن نهاده‌اند و در آن جا به عزاداری و سوگواری می‌پردازند. با اسم امام حسین علیه السلام تبرک می‌جویند و آن را مقدس می‌شمارند و هرگاه نام حسین را می‌برند، با احترام و تجلیل فراوان از آن یاد می‌کنند.^۱

مسلمانان و هندوهای غیر مسلمان شهر بزرگ حیدرآباد، حرکاتی انجام می‌دهند که عقل حیران می‌ماند، بسیاری از بزرگان و عزیزان قوم، در آن جا دست و پاهای خود را با زنجیرهای آهنین می‌بندند و به شانه‌های خود نیز مثل همین زنجیرها را می‌اندازند. (شاید به یاد امام سجاد علیه السلام چنین کاری را انجام می‌دهند) و چند نفر از خدمت‌گزاران خود را می‌گمارند که سر این زنجیر را بگیرند و آنان را مانند اسیران و بنده به مجلس عزای امام حسین علیه السلام بکشانند. آنان مانند بیچارگان با حالت تذلل و تضرع به روی زمین می‌غلطند.^۲

در هندوستان قبل از ظهور مسلک «دیوبند»، تمامی اهل سنت در ماه محرم و روز عاشورا عزادار شده و مردم را اطعام می‌کردند و این مراسم تا گذشته نه چندان دور ادامه داشته است. شاه عبدالعزیز دهلوی که مورد اعتماد علمای دیوبند می‌باشد نیز، در ماه محرم مجلس عزاداری برپا می‌کرد. او خود می‌نویسد: «در تمام سال دو مجلس در خانه فقیر منعقد می‌شد، مجلس وفات شریف حضرت رسول صلی الله علیه و آله و مجلس شهادت حسین علیه السلام... مردم روز عاشورا قریب چهارصد، پنج صد کس بلکه هزار فراهم و درود می‌خوانند... و ذکر فضایل حسین رضی الله عنه که در حدیث شریف وارد شده بیان می‌آید...»^۳

۱. همان، ص ۱۴۵.

۲. آشنایی با امام حسین علیه السلام، میرزاباقر زفره‌ای اصفهانی، ص ۳۴۵. قابل ذکر است بعضی از این رفتارها جای نقد دارد، اما فعلا در مقام نقد نیستیم.

۳. پاسخ به شبهات عزاداری، حسین رجبی، ص ۱۴۵.

۳. لکنه‌و، بنگال و بنارس

در این سه منطقه نیز که از بلاد غیر اسلامی است، مسلمانان و دوست‌داران اهل‌بیت در ایام سوگواری محرم آب و غذا سیر نمی‌خورند؛ یعنی خوراک خود را به حداقل می‌رسانند و در مجالس سوگواری به هیچ وجه خنده و شوخی نمی‌کنند.^۱ همین‌طور در اندونزی با شهرهای مختلفش، برمه (میانمار)، مالزی، تایلند، قفقاز، آذربایجان، ترکیه، مصر، مراکش، الجزایر، تونس، چین، انگلستان، قاره آمریکا، فرانسه، استرالیا، و دیگر شهرها و کشورهای جهان، مراسم عزاداری توسط شیعیان مهاجر، مسلمانان سنی بومی، و گاه غیرمسلمانان برگزار می‌شود که برای پرهیز از طولانی شدن مقاله به صورت تفصیلی مطرح نمی‌شود.^۲

ج) راه ایجاد وحدت

اندیشه مشترک نسبت به قیام امام حسین علیه السلام و الگو بودن آن حضرت بین اندیشمندان ادیان و ملل مختلف وجود دارد و همین‌طور رفتار عملی و عزاداری نیز در بین اکثر ملل و پیروان ادیان کم و زیاد مشاهده می‌شود که می‌تواند وحدت پیروان ادیان را حول محور امام حسین علیه السلام فراهم نماید؛ ولی شیعیان باید اموری را با جدیت برای تحقق این امر دنبال کنند و گرنه موفقیت‌گند خواهد بود.

۱. شناخت صحیح و دقیق امام حسین علیه السلام و نهضت او توسط شیعیان

باید اعتراف کنیم آنچنان‌که باید شخص امام حسین علیه السلام و نهضت او در بین ما شناخته نشده است.

۱. آشنایی با امام حسین علیه السلام، میرزاباقر زفره‌ای اصفهانی، ص ۳۴۷.

۲. ر.ک: ره توشه راهیان نور، ویژه محرم، ۱۴۲۹ق، ۱۳۸۶ش، مقاله «محرم در فرهنگ ملل» از نگارنده.

آنتوان بارا می گوید: «بسیاری از مسلمانان هنوز رمز و راز تداوم قیام حسین علیه السلام و تاثیر آن بر دل‌ها و جان‌ها را کشف نکرده‌اند... منظور من از این جمله که شما قدر حسین را نمی‌دانید این است که شما میزان و حجم تعالیم و آموزه‌های به جا مانده از حرکت حسین علیه السلام و ساز و کار تعامل با دنیا و دین را که او آموخته است نمی‌شناسید. او (حسین علیه السلام) به ما یاد داده است که نباید بر سر منافع مادی به جنگ و نزاع و چالش پردازیم، یا دنیا دوستی را به حساب عقیده معنوی بگذاریم.»^۱

متأسفانه میدان‌دار مجالس حسینی در داخل کشور، بیش‌تر مداحانی هستند که نه خود با تعالیم و آموزه‌های حسینی آشنا شده‌اند و نه توان معرفی آن را به مردم دارند؛ این مشکل جدی است و باید برای آن فکری اساسی شود.

۲- ارائه تعالیم و آموزه‌های امام حسین علیه السلام به جهانیان

باید از امکانات موجود، خصوصاً پیاده‌روی اربعین و محرم و صفر برای معرفی صحیح نهضت حسینی و آموزه‌های آن استفاده کرد تا به خوبی به جهانیان معرفی گردد. اگر مردم جهان به صورت صحیح و عمیق، تشییع و نهضت حسینی را بشناسند، به راحتی به سمت آن گرایش پیدا می‌کنند.

آنتوان بارا، در این زمینه هم حرف دقیق و توجه کردنی دارد: «به عقیده من غرب اگر با آموزه‌های والای حسین علیه السلام آشنا شود، این شخصیت بزرگ را تکریم خواهد کرد و از نظر فکری و شاید هم از نظر عقیدتی از او پیروی خواهد نمود. پس غرب در صورت شناخت راه و هدف حسین علیه السلام جذب آن خواهد شد و براساس آن عمل خواهد کرد، همچنان که آموزه‌ها و تعالیم والای نهج‌البلاغه سازمان ملل را جذب کرد.»^۲

۱. همان.

۲. همان.

مقام معظم رهبری مدّ ظلّه العالی می‌فرماید: «اگر این حادثه (کربلا) را دقیق در نظر بگیرید، شاید بشود گفت، انسان می‌تواند در حرکت چند ماهه حضرت ابی‌عبدالله علیه‌السلام از آن روزی که از مدینه خارج شد و به طرف مکه آمد، تا آن روزی که در کربلا شربت گوارای شهادت نوشید، بیش از صد درس مهم بشمارد نخواستم بگویم هزار درس، می‌شود گفت هزارها درس هست. ممکن است هر اشاره آن بزرگوار، یک درس باشد، اما این که می‌گوییم بیش از صد درس، یعنی اگر بخواهیم این کارها را مورد مذاقه قرار دهیم، از آن می‌شود صد عنوان و سر فصل به دست آورد که هر کدام برای یک امت برای یک تاریخ و یک کشور، برای تربیت خود و اداره جامعه و قرب به خدا درس است. به خاطر این است که حسین بن علی علیه‌السلام در دنیا مثل خورشیدی در میان مقدسین عالم، این‌گونه می‌درخشد. انبیاء و ائمه و شهدا و صالحین را در نظر بگیرید. اگر آن‌ها مثل ماه و ستارگان باشند، این بزرگوار مثل خورشید می‌درخشد...»^۱

اگر این درس‌ها را به خوبی تبیین کنیم و به جهانیان معرفی نماییم، از آن استقبال خواهند نمود.

۳. تحقق عملی آموزه‌های انقلاب حسینی در جامعه تشیع

دردمندان و با شرمندگی باید اعتراف کرد که جامعه ما هنوز با سبک زندگی حسینی و تعلیمات و آموزه‌های او فرهنگ‌ها فاصله دارد. سوء استفاده‌های مالی، اختلاس، احتکار، هجوم برای خرید اجناس غیر مورد نیاز و... نمونه‌های بارز فاصله ما از سبک زندگی حسینی است.

اگر بخواهیم جهان را حول محور حسینی جمع کنیم، اول باید خودمان خالصانه و مخلصانه حسینی شویم و سبک زندگی خویش را اهل‌بیتی کنیم.

۱. انسان ۲۵۰ساله، بیانات مقام رهبری درباره زندگی ائمه معصومین علیهم‌السلام، ص ۱۴۶.

جمع بندی

حسین علیه السلام چراغ فروزان تمامی ادیان است و گوهر جاودانه و همیشگی تمام ملل با عقائد مختلف و همچون خورشیدی بین همه مقدسین ادیان می درخشد، مشترکات فراوانی بین ما و ادیان مختلف نسبت به امام حسین علیه السلام وجود دارد، هم از نظر فکری بزرگان ادیان، حسین علیه السلام را مرد جهانی و بهترین الگو برای آزادگان و مبارزه با ظالمان می دانند و هم از نظر عملی، ملل مختلف در عزاداری امام حسین علیه السلام و خیرات در راه آن حضرت شرکت دارند.

اگر بخواهیم ادیان را حول محور امام حسین علیه السلام گردآوریم، لازم است سه امر مهم انجام گیرد:

۱. شناخت صحیح و دقیق امام حسین علیه السلام و نهضت او توسط شیعیان؛
۲. ارائه تعالیم و آموزه‌های حسین علیه السلام به جهانیان؛
۳. تحقق عملی آموزه‌ها و درس‌های انقلاب حسینی در جامعه تشیع.